

«Коли я був дитиною, мені здавалося, що в кожному лісі сидять упівці», – польський журналіст Павел Боболович

Тетяна Тарасюк

АВТОРКА

Павел Боболович один із небагатьох медійників Польщі, який цілеспрямовано та послідовно висвітлює українську тематику з 2013 року – від подій Євромайдану до повномасштабного вторгнення Росії. Журналістський досвід, присутність і глибоке занурення в український контекст роблять його думки важливими для розуміння того, як сучасні польські медіа працюють із сучасними й історичними темами, як Волинська трагедія.

Обговорення таких драматичних подій – не лише данина пам'яті предків. Це вміння розрізняти факти й маніпуляції, а також чути одне одного.

З Павлом Боболовичем говоримо про те, чому висвітлення складних тем у медіа й суспільстві загалом важливе, та як воно створює підґрунтя для взаєморозуміння в майбутньому.

BUILDING
BRIDGES

НОВИНИ

АНАЛІТИКА

КОЛОНКИ

47 episodes		9 hours, 21 minutes	
	«Коли я був дитиною, мені здава...		38:27
	Дайджест: Які шанси на перемог...		15:33
	Як...		13:36

Журналісти, політики, історики – три різні голоси про Волинь

**– Чи є, на вашу думку, різниця між тим, як про
Волинь говорять журналісти, і як про неї
говорять політики?**

– Так, я вважаю, що різниця дійсно є. Більше того, можна навіть виокремити третю категорію – історики. Якщо говорити про професійний підхід, то він найчастіше властивий саме історикам. Однак більшість із них не вважає, що цю тему потрібно постійно висвітлювати у медіа. Журналісти, звісно, мають передавати те, що говорять історики, але на практиці часто виходить, що транслюють передусім інтереси політиків. Останні завжди шукають факти або інтерпретують їх так, щоб викликати інтерес, емоції чи суперечності, і привернути до себе увагу.

**– Наскільки важливу роль відіграють медіа у
збереженні пам'яті про Волинську трагедію
сьогодні в Польщі і в Україні?**

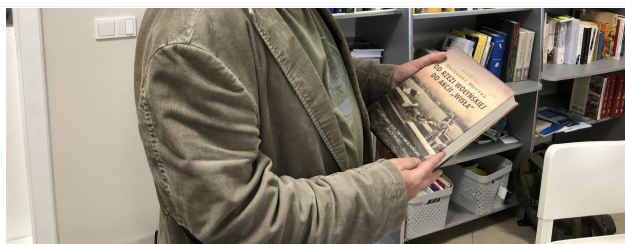
– Я думаю, що коли ми говоримо про журналістику та загалом про інформаційний простір, то, окрім журналістів, варто враховувати ще один фактор – це люди, які пишуть про цю тему, хоча не є журналістами і взагалі не належать до медіагалузі. Проте вони також формують інформаційне поле. І це насправді створює загальну картину, яка потім впливає на все суспільство, включно з тими, хто ухвалює рішення. Це має реальний вплив і на процеси, пов'язані з вшануванням пам'яті Волинської трагедії, і на дослідження подій 1940-х років. Часто це може навіть заважати процесу.

BUILDING
BRIDGES

НОВИНИ

АНАЛІТИКА

КОЛОНКИ

Водночас я бачу тут і певні позитивні явища: ця тема викликає реальний інтерес. Бо упродовж багатьох років, з різних причин, поляки про неї знали дуже мало. Ми маємо пам'ятати, що обидва народи вийшли з комуністичного періоду, коли ця тема фактично не була відома ні в Польщі, ні в Україні. Люди, які були свідками тих подій, з різних причин про це не говорили. Тому цю тему ми можемо по-справжньому досліджувати лише з 1990-х років. Для поляків вона з самого початку була дуже важливою, а для українців – ні. І якби не сучасний інформаційний простір, українці, можливо, взагалі не усвідомили б, наскільки важливою ця тема є для поляків.

Волинська трагедія стосується пам'яті лише невеликої частини українського суспільства. Більшість українців не була причетна до тих подій і не пов'язана з історичними процесами. Тому їм важко збагнути, чому поляки приділяють цьому таку значну увагу. Це зрозуміло. Якщо ти народився, наприклад, у Кривому Розі, і це не тільки про президента України, це про цілий регіон, то складно уявити, що відбувалося на Волині чи в Галичині в 1940-х роках. Так само непросто уявити, що ці території сучасної України до Другої світової війни входили до складу польської держави й функціонували в польській системі безпеки, економіки, освіти. Українцям природно складно це відчувати, бо значна частина України жила у реаліях Радянського Союзу. Там сформувалася інша колективна пам'ять.

Тож маємо ситуацію, коли є дві різні історичні пам'яті – і серед поляків, і серед українців. На жаль, дуже швидко на цю пам'ять наклалися політичні чинники, спроби використання теми, маніпуляції, і не лише в польсько-українських відносинах. Немає жодних сумнівів, що саме Москва сьогодні найбільше користується цією темою і найактивніше впливає на її трактування, всупереч фактам, які маємо зараз, і всупереч історичним даним. І робить усе, щоб, не дай Боже, не допустити розмови про можливу роль Радянського Союзу в подіях 1940-х років.

**Непорозуміння є наслідком поганого
знання історії, політики та
інформаційних війн / Описувати події
1940-х рр. як протистояння «двох
держав» – історично хибно**

BUILDING
BRIDGES

НОВИНИ

АНАЛІТИКА

КОЛОНКИ

році?

У вашому запитанні є багато аспектів, які одразу викликають дискусію. Наприклад, для багатьох поляків слово «конфлікт» у контексті подій 1940-х років є неприйнятним. В українському дискурсі переважно використовується термін «трагедія», і я також щойно ним скористався. Раніше обидві сторони часто вживали слово «різня». Коли польський парламент ухвалив рішення називати ці події геноцидом, українці поступово відійшли від терміна «різня» і частіше почали застосовувати поняття «трагедія». Натомість слово «конфлікт» – це вже інший підхід. Його активно просував Володимир В'ятрович, стверджуючи, що події на Волині були фактично польсько-українською війною. Я не хочу входити в суто історичні суперечки, не тому, що вони не важливі, а тому, що я не історик і не маю авторитету у цій сфері. Але як ви згадали про період після 2014 року, варто зазначити: спроби виробити спільне бачення Волинських подій робилися неодноразово і значно раніше. На різних рівнях польські та українські середовища намагалися вести діалог, шукати формат, у якому можна говорити про Волинь. І на історичному рівні така співпраця триває й сьогодні.

На момент нашої розмови у Польщі й Україні проходять спільні зустрічі істориків, де обговорюють, як говорити про Волинь, які терміни застосовувати, які принципи мають бути спільними. Звісно, різниця в підходах є і вона очевидна. Період після 2014 року додав багато нових факторів, які вплинули на інформаційний простір. Це і внутрішні політичні обставини, і, без сумніву, російські провокації.

Найгіршим епізодом, який суттєво напружив польсько-українські стосунки, стала так звана «Пам'ятникова війна». Вона була напряму пов'язана з темою Волині в Польщі та з темою вшанування Української повстанської армії в Україні. У певний момент і в Польщі, і в Україні почали руйнувати пам'ятники, важливі для обох народів. У Польщі було знищено понад десяток місць пам'яті, пов'язаних з українською історичною спадщиною. В Україні кілька пам'ятників, і не лише тих, що стосувалися

BUILDING
BRIDGES

НОВИНИ

АНАЛІТИКА

КОЛОНКИ

з'явилися провокаційні написи, нанесені фарбою, як на польській, так і на українській частині пам'ятника. Тобто важко уявити, що це зробили українські націоналісти: псувати одночасно і польську, і українську частину меморіалу просто абсурдно. Це лише один із багатьох доказів, що за руйнуванням та нарощуванням напруги стояли російські спецслужби. Вони діяли через окремі радикальні групи як у Польщі, так і в Україні.

Особливо показовою була ситуація в Грушовичах у Польщі, де було знищено пам'ятник УПА. Це стало точкою, після якої Володимир В'ятрович, тодішній голова Українського інституту національної пам'яті, оголосив мораторій на проведення польських пошукових робіт на території України, пов'язаних із жертвами Волині. Українська сторона довгий час заперечувала наявність заборони, але всі розуміли, що фактично вона діяла. Без пошукових робіт неможливо провести ексгумацію. Для поляків це означало, що українці не дозволяють поховати їхніх жертв у священій землі, на цвинтарі, з молитвою. Йшлося не про питання визнання вини, а тільки про базовий християнський обов'язок поховання. І хоча рішення В'ятровича мало політичні мотиви, його передумови очевидні: ситуація була створена російськими провокаціями. На жаль, польська й українська сторони піддалися емоціям, і це призвело до багаторічного застою у пошуково-ексгумаційних роботах.

– Нещодавно Україна дозволила провести нову ексгумацію, чи не так?

Зараз ситуація зовсім інша. Україна дозволила продовження цих робіт і це дуже важливо. Історичний дискурс може бути довгим, складним, і нехай ним займаються історики. Але практичні речі, такі, як гідне поховання людей, не можуть чекати десятиліттями.

Треба розуміти контекст 1940-х. На територіях, де відбувалися трагедії, не існувало ані польської, ані української держави. Польща існувала юридично, але не контролювала регіон. Української держави не було взагалі. Усі збройні формування, польські та українські, діяли як підпільні структури. Повна відповідальність за територію лежала на окупаційній німецькій владі. До 1941 року окупантом був СРСР, який продемонстрував, що масові розстріли та насильство можуть бути інструментом політики. Після цього ту саму логіку продовжили нацисти. Тому описувати ті події як протистояння «двох держав» – історично хибно. Німці контролювали територію і точно не були зацікавлені в тому, щоб зупиняти жажливі акції, навпаки, вони створювали умови, у яких насильство розросталося. Українські історики також неодноразово згадували про можливі радянські провокації у регіоні. Це не знімає відповідальності з безпосередніх виконавців злочинів, зокрема проти поляків. Так само не знімає відповідальності з польської сторони за злочини, вчинені у відповідь на українські дії. Злочини були по обидва боки і за них мають відповідати конкретні люди, якщо їхні імена можна встановити. Найважливіше підходити до

BUILDING
BRIDGES

НОВИНИ

АНАЛІТИКА

КОЛОНКИ

думка. усі жертви були нашими. коли ми це усвідомлюємо, не «вашими» і «нашими», а спільними, тоді й розмова змінюється. Це були громадяни довоєнної Речі Посполитої, які жили на одній території, часто у мирі та добросусідстві. Так, політика Польської держави щодо українців у міжвоєнний період була часто репресивною та нерозумною і це факт. Але сьогодні ми говоримо передусім про людей, які загинули. І тут найважливішим є усвідомлення того, що кожна смерть – це трагедія. Жодні дискусії про терміни чи політичну відповідальність не можуть бути виправданням для блокування поховань. Кожна жертва має мати могилу. І сьогодні, хоча таких випадків менше, але є й українці, поховання яких у Польщі також потребують впорядкування. Варто згадати й спільні ініціативи церков обох країн, які ще до 2014 року закликали до взаємного прощення, розуміння та примирення. Це має залишатися моральною основою, на якій ми будуємо сьогоднішній діалог. Якщо ми справді приймаємо думку, що всі жертви – наші, то ми не можемо дозволити собі відтворювати конфлікт 1940-х у XXI столітті. Особливо в умовах, коли обидві наші держави мають перед собою реальну, спільну загрозу.

**«Якщо ми дозволимо минулому стати
приводом для конфлікту, ми не зможемо
бачити сучасного ворога»**

**– «Головний урок польсько-українського
протистояння в тому, що ним завжди
скористається третя сторона», – як розумієте
цю фразу?**

Це дуже вдала фраза, адже справді, якщо поглянути на підсумок, то і поляки, й українці під час Другої світової війни боролися за свої незалежні держави. Але результат вийшов таким: ми воювали окремо, а подекуди навіть одне проти одного і зрештою війна завершилася тим, що ні поляки, ні українці не отримали незалежності. Хто цього не розуміє, той приречений знову й знову повторювати цю помилку, стаючи заручником чужих впливів. А якщо такі хибні рішення ухвалюються на політичному рівні, то необхідно усвідомити: їхні наслідки торкнуться кожного з нас.

**– Після 2022 року, повномасштабного
вторгнення Росії в Україну, як змінилось
ставлення поляків до цих історичних тем,
зокрема до Волинської трагедії, і яку роль у
цьому відіграла російська пропаганда?**

Це дуже цікаві питання, бо після повномасштабного вторгнення України ми стали свідками зростання як неправдоподібних, так і надзвичайно прихильних оцінок

BUILDING
BRIDGES

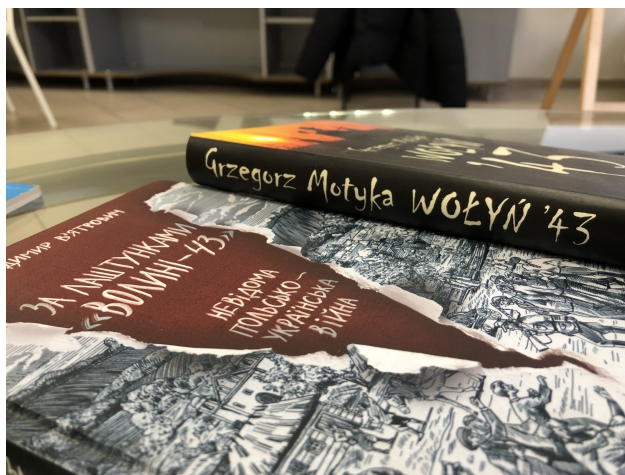
НОВИНИ

АНАЛІТИКА

КОЛОНКИ

хто вважав унікальною. Це сталося не завдяки нам, а як наслідок злочинних дій Путіна, що парадоксально об'єднало польське та українське суспільство. Під час цього періоду виступи президентів Зеленського і Дуди були дуже промовистими. Навіть лунали ідеї про можливу спільну державу, і це сприймалося серйозно. Здавалося, що пройдений рубіж у відносинах Польщі та України міцно закритий, і старі конфлікти не повернуться.

Проте історичні теми знову використовуються проти нас, зокрема Волинь подається так, ніби це щось, що має нас роз'єднувати. Звісно, треба бути наївним, щоб не розуміти, що це частина спеціальних операцій російської пропаганди. Водночас успіх цієї операції можливий лише через підтримку певної частини суспільства. Люди не усвідомлюють, що підтримують спецоперацію Росії, але сприяють поширенню потрібного наративу. До війни в польському суспільстві ніколи не було такого визнання української нації. Завжди існував дисбаланс, українці оцінювали поляків як сусідів краще, ніж поляки оцінювали українців. З 90-х років поляки стабільно займали високі позиції щодо оцінки сусідів, але українцям вони ніколи не давали таких високих оцінок.

– Чи відчувається така підтримка зараз?

Сьогодні відносини Польщі й України не просто в центрі уваги, вони є ключовими для функціонування Європи й нашого спільного життя. Саме тому небезпечно, що рівень підтримки України в польському суспільстві падає. Частина історичного наративу зараз використовується польськими націоналістами та популістами, які мають значний рівень підтримки. Від 2014 року російська пропаганда намагалася переконати поляків, що українці – нацисти, що в Україні домінують націоналістичні партії. Насправді це не так. Результати партії «Свобода» та інших націоналістичних організацій ніколи не були значними. Проте зараз у Польщі ми бачимо високий рівень підтримки націоналістичних партій, як от Конфедерація Корони Польської, так і інші середовища. Історичні постаті, такі як Роман Дмовський, польський політик, витягуються з минулого і стають авторитетами для сучасних польських націоналістів, хоча в 90-х роках їх

BUILDING
BRIDGES

НОВИНИ

АНАЛІТИКА

КОЛОНКИ

між поляками та українцями. І це страшно, бо такий підхід не сприяє вирішенню історичних проблем і заважає формуванню нормальних відносин між поляками та українцями. Якщо ми дозволимо минулому стати приводом для конфлікту, ми не зможемо бачити нинішнього ворога, який реально загрожує нашим країнам.

– Чи маєте можливість відвідати місця вшанування жертв Волинської трагедії в Україні?

Я живу в Україні не через примус чи редакційні завдання. Це мій свідомий вибір. Мені тут добре, я не маю проблем із життям тут. Але разом із тим я маю родину, яка пам'ятає події минулого, пам'ятає свої жертви, і я намагаюся зберігати цю пам'ять. Я приїжджаю на Волинь, відвідую численні цвинтарі у Волині та Галичині, віддаю шану тим людям. Це важлива частина мого життя, і вона завжди буде такою. Для мене це має шире значення, як і для моєї родини.

Як особистий досвід допомагає зрозуміти трагедію, і чому «Прощаємо та просимо прощення» залишається актуальною фразою.

– Виходить, ваша родина також відчула Волинську трагедію?

Так, для мене Волинська трагедія – частина історії моєї родини. Я знаю про неї з дитинства, настільки давно, що навіть важко пригадати, коли вперше почув це слово. Моя родина з боку батька походить із Каменя-Каширського, що нині Волинська область. Батько народився там ще перед Другою світовою війною, тоді це була територія Польщі. На початку 1944 року частина моєї родини була змушена тікати з Каменя-Каширського. Ситуація була такою, що німецькі війська відступали перед наступом радянської армії. Відходячи, німці передали місто під українське управління і попередили польське населення, що не можуть гарантувати їм безпеки. Полякам сказали прямо: «Ми не знаємо, що з вами можуть зробити українці».

Моя родина вирішила евакуюватися. Спершу вони дісталися Ковеля, а потім поїздом у напрямку Любліна. Там усе ускладнилося, польські залізничники попередили, що німці можуть забрати всіх у концтабір. Родина втекла з поїзда і залишилася жити поблизу Любліна. З дитинства я чув ці розповіді. У моїй сім'ї були вбиті родичі, за свідченнями, з рук українських націоналістів. Це жорстокі історії. Одну родину, разом з маленькою дитиною, убили пилою. Ці спогади були такими травматичними, що в сім'ї надовго замовчували інші факти, зокрема те, що моя прабабуся була українкою. Про це мені ніхто не казав, щоб не створювати «дисонансу» в родинній пам'яті. Мій батько довгі роки мав

BUILDING
BRIDGES

НОВИНИ

АНАЛІТИКА

КОЛОНКИ

«українських фашистів».

У комуністичній Польщі культивували міф про генерала Кароля Сверчевського – комуніста, який воював в Іспанії, а загинув у Бещадах. Його смерть була оповита міфами, можливо навіть радянськими провокаціями, але це не мало значення. Мета була одна: показати полякам, що українці – небезпечний, агресивний ворог.

Коли я приїжджав у Бещади дитиною, мені здавалося, що там у кожному лісі сидять упівці, які лиш чекають, щоб різати поляків. Я навіть не розумів, хто саме ці українці. У мой уяві це були міфічні, нелюдські істоти. Великий вплив мала й популярна тоді книга «Łuny w Bieszczadach» Яна Герхарда, офіцера, який сам творив комуністичну пропаганду. Вона формувала в суспільстві образ УПА як безжальних вбивць.

Згодом, наприкінці комуністичного періоду, я відкрив для себе ідеї Юзефа Пілсудського про міжмор'я, про співпрацю Польщі та України. Це змусило мене уважніше поглянути на історію власної родини. І раптом з'ясувалося, що батько пам'ятає окремі українські слова, що його мама була україною, що українці були частиною мирного життя. Мій дід, чиновник у Камені-Каширському, з повагою згадував українців. Це змінило мій погляд і спонукало глибше вивчати історію Волині. Зізнаюся: для багатьох поляків оцінка тих подій буде іншою, ніж для українців. Це конфлікт пам'яті, і знайти спільну позицію дуже важко. Проте навіть без повної згоди ми можемо визнати те, існують різні погляди, і це не повинно бути причиною ворожнечі. Поляки ніколи не вважатимуть Степана Бандеру героєм. Не лише через Волинь, адже під час Волинських подій він сидів у концтаборі, а через його діяльність до 1939 року, включно з підготовкою замахів на польських чиновників. Але це не означає, що потрібно щодня доводити українцям, що він для нас не герой.

Важливо розуміти, що сучасні українці не несуть відповідальності за ті події. Вони можуть бути відповідальні лише за те, як сьогодні ставляться до пам'яті про них. Поляки й українці досі не повністю оцінили масштаб злочинів, які проти нас вчинила Росія. І Росія за це не відповіла. Частково саме тому сьогодні увага штучно зміщується на Волинь, так легше відвернути розмову від радянських злочинів.

– Як особистий досвід і історичні події, такі як операція «Вісла», вплинули на ваше розуміння цього процесу примирення між поляками та українцями? Та чи вважаєте Ви доречним фразу «Прощаємо та просимо прощення»?

Ця фраза вперше була використана польськими та німецькими єпископами. Це був складний і тривалий процес, який мав привести до польсько-німецького примирення. Хоча багато питань того поєднання залишаються відкритими й досі, цей шлях був

BUILDING
BRIDGES

НОВИНИ

АНАЛІТИКА

КОЛОНКИ

одного як дуже близьких людей. Я уникаю слова «браття», бо воно нині викривлене російською пропагандою, але сенс саме в цьому: у взаємній близькості без ненависті. Я добре знаю, що це означає на особистому рівні, бо сам проходив через такий шлях.

Мені здається, що ми задовго говоримо про Волинь. Це історія, яку вже неможливо змінити. І робимо це саме зараз, коли кожна хвилина змінює наше життя, коли майбутнє може бути поставлене під загрозу одним рішенням цього божевільного Путіна. Ми повинні говорити про те, що є важливим сьогодні.

Я не кажу, що про історію не треба говорити, але на рівні держав мають бути правильні пропорції. А їх немає. Мені соромно за фразу про те, що «Україна з Бандерою не увійде до Європейського Союзу». Адже багато моїх друзів-поляків, громадян України, воюють під червоно-чорним прапором і це не заважає їм ані бути поляками, ані бути патріотами України. Нехай ніхто не буде святішим за цих людей, бо саме вони найкраще розуміють ситуацію і сенс цих символів сьогодні. Я добре знаю, що українці, які воюють під червоно-чорним прапором, не роблять цього через бажання «прославляти злочини минулого». Для них це інша символіка, і точно не антипольська. Мені дивно, що частина польських політиків не хоче цього зрозуміти. Це чистий популізм.

– Чи доводилось Вам колись висвітлювати цю тему у своїх роботах і як саме Ви це робили?

У нашому випадку ключовою датою є 11 липня 1943 року – коли УПА провела скоординовану акцію проти польського населення, відому як «Кривава неділя». І справді, щороку, коли наближається цей місяць, я знову повертаюся до цієї теми. Але намагаюся робити це виважено й відповідально. Працюю у двох напрямках. Перший, це розмови з реальними фахівцями, авторитетами з обох сторін, польської й української. Їхні пояснення та дослідження є основою, а не мої особисті думки. Другий – репортажі. Поїздки на місця подій, розповіді про ці локації, зокрема, і про історію моєї родини. При цьому я завжди дотримуюся принципу: говорити так, щоб не розпалювати емоції, а пояснювати та відновлювати факти. Бо міфів довкола цієї теми дуже багато.

– Які стереотипи про Волинську трагедію досі поширюються в польському суспільстві?

Ми вже бачимо, як частина польського інформаційного простору намагається представити Волинь як головну подію Другої світової війни. Для людей, які відчувають себе жертвами, це природно, але з точки зору об'єктивної історії – ні. Навіть попри високу кількість загиблих, Волинська трагедія не була найбільшим злочином Другої світової війни. Значно більша відповідальність лежить на німцях, про яких ми, на жаль, часто забуваємо. Про те, що саме вони розв'язали війну, створили концтабори,

BUILDING BRIDGES

НОВИНИ

АНАЛІТИКА

КОЛОНКИ

українських землях. Значна частина українців була мобілізована до Радянської армії, і для багатьох пам'ять про війну це насамперед образ так званої «Великої Вітчизняної». Хоча це теж не зовсім відповідає правді, бо українці воювали у складі радянської армії не за власним бажанням, а тому що були примусово мобілізовані. Тут можна провести аналогію з Першою світовою війною, це не була війна за вільну Україну, це була війна за хворі, руйнівні бачення світу Гітлера й Сталіна.

Про меморіалізацію, журналістські стандарти та спільний шлях поляків і українців до порозуміння

– Як у Польщі сьогодні вшановують пам'ять жертв Волинської трагедії, та які практики, на вашу думку, могли б стати прикладом для України?

Основним моментом у цій темі є меморіальний рівень пам'яті. Зокрема, встановлений великий меморіальний комплекс. В Домоставі відкрито пам'ятник жертвам Волині, великий монумент, присвячений як полякам, так і українцям. Водночас він викликає суперечки через свою контрверсійність, використані символи можуть впливати на відносини поляків і українців, формуючи хибне уявлення про всіх українців як вбивць. Це, на жаль, не є добрим прикладом. Пам'ятник визнаний на державному рівні, там кладуть квіти, у тому числі президент Польщі. Є й інші великі музеї, присвячені подіям на Волині та в Галичині, а також художній фільм Маршовського «Волинь 43», який значною мірою формує уявлення людей про ці події.

Фото: PAP / Darek Delmanowicz

Я вважаю, що до того часу, поки поляки й українці не навчаться вшановувати цю історію спільно, будь-який проєкт буде проблемним. Українці прагнуть довести, що не несуть відповідальності за злочини, а поляки – що українці повністю відповідальні. Українці підкреслюватимуть історичну приналежність території, вказуючи, що там мешкали польські осадники. Польські родини, як моя, доведуть, що їхні предки жили на

BUILDING
BRIDGES

НОВИНИ

АНАЛІТИКА

КОЛОНКИ

На жаль, у Польщі зараз значно зростає вплив популістів, які намагаються експлуатувати історичні події. Аналогічно й в Україні деякі політики намагалися використовувати тему Волині для власної вигоди. Хоча раніше ця тема не викликала великого політичного ефекту, зараз рівень негативних оцінок щодо України зростає, часто на основі маніпуляцій, а не фактів. Ми можемо обирати, на чому концентрувати увагу: зосередитися на Волині чи шукати інші історичні моменти співпраці українців і поляків. Це можуть бути, наприклад, союз Південних земель із Петлюрою, спільне повстання 1863 року, або згадка Конституції Першої Речі Посполитої 1791 року, яку вже відзначав президент Зеленський. Такі приклади спільної історії дають можливість будувати позитивний контекст пам'яті. Хоча пам'ять про події Другої світової війни та Волині ще свіжа, покоління, які безпосередньо їх пережили, вже майже пішли. Тому важливо працювати з нашою колективною пам'яттю, зберігаючи факти і відновлюючи історичну правду. Особливо важливим є процес ексгумації. Україна дозволила проводити ексгумації, і це може реально завершити конфлікт, якщо буде воля до спільного вшанування пам'яті. Проблема виникає тоді, коли є сили, які не зацікавлені у завершенні цього процесу.

– Які поради ви б могли дати молодим журналістам, які хочуть писати про складні історичні теми? Як зберігати нейтралітет?

Складне запитання. Рекомендації завжди одні й ті самі: будьте професіоналом і намагайтеся працювати ретельно. Я не можу сказати, що емоції не важливі, бо ми люди, і нам властиво відчувати. Тому робити щось зовсім без емоцій складно. Але разом із тим важливо залишатися гуманістом, бо гуманітарний підхід у роботі журналіста це фундамент. Наприклад, чому поляки повинні бути емпатичними до України? Передусім через гуманітаризм, а на другому місці через політичний інтерес. Для журналіста важлива ретельність і пошук правди. Використовуйте оцінки, думки тих людей, які не намагаються робити політичну кар'єру.

Є багато серйозних польських та українських істориків, чий дослідження можна слухати і читати. Велика частина навіть не присутня в соцмережах, бо не прагне популярності. А нам, журналістам, непросто утриматися від спокуси бути помітними, адже від цього залежить наша аудиторія. На жаль, зараз з'являється багато істориків, які шукають сенсації, хочуть сказати щось суперечливе, аби стати відомими, часто без належних доказів. Тому обирайте співрозмовників, які готові ретельно аналізувати факти, мають досвід і знають Польщу та Україну не лише з поїздок чи власних уявлень, а з роботи з джерелами. При цьому треба враховувати, що значна частина джерел пов'язана із радянськими маніпуляціями, а деякі з німецькими. Тому важливо документувати цей період історії уважно і чесно.

BUILDING
BRIDGES

НОВИНИ

АНАЛІТИКА

КОЛОНКИ

дати дуже цінну інформацію. Важливими були розмови з людьми, які були зв'язковими УПА в тих місцях, де жила моя родина. Це непрості моменти, але вони дають унікальний досвід. Один із таких співрозмовників, наприклад, пережив радянські репресії 1944 року. Його історія перепліталася з історією мого прадіда, який також був засланий у Казахстан. Цей чоловік розповів мені про мою родину більше, ніж міг би будь-хто інший, навіть батько чи діти. Я багато дізнався і ціную цю можливість. На жаль, таких людей із живим досвідом залишилося мало. І для журналіста завжди існує ризик, що не встигнеш зробити інтерв'ю, яке вже неможливо повторити. Це одна з тих складних реалій, з якими доводиться працювати.

– Що б Ви хотіли, аби українці й поляки пам'ятали, коли чують про Волинь?

Нам потрібно подолати болісне сприйняття Волині. І, дійсно, коли ця тема звучить, у багатьох поляків стискається серце. Я це теж розумію. Наприклад, будинок, який побудував мій дід у 1939 році, стоїть досі. Коли я його бачу, відчуваю: «Вау, це мій дід побудував». У мене збереглася «страхова поліція» з вересня 1939 року на цей будинок. Зараз там живуть декілька родин, і я не хочу його забирати. Я дуже люблю Камінь-Каширський, але навіть зараз не хотів би втручатися у це. Це не про власність, а про емоції, які я відчуваю.

Водночас Волинь для мене – це територія, яку я люблю, куди можу приїжджати і захоплюватися. Волинь дуже різна: історична, культурна, чарівна. Я закоханий у цю частину Полісся, яка, як мені здається, у Європі недостатньо відкрита. Це егоїстично, але Волинь одночасно може бути страшною, і чарівною. Коли я думаю про Волинь, у мене виникає багато позитивних емоцій. Там живе багато моїх друзів, кращих друзів-українців. Це люди, які зберігають пам'ять, але живуть сучасним життям, і до яких у мене немає жодної ненависті. Наприклад, перша людина, яка показала мені дім моєї родини, був мій український друг. Українці відчиняють мені двері, допомагають зрозуміти багато речей. Я завжди відчуваю, що мене приймають як друга. І, можливо, поляки також могли б це зрозуміти: Волинь – це не лише місце, де колись жили їхні предки, а й виняткове місце завдяки людям і життю, яке триває зараз.

Тетяна Тарасюк для [Infopost.media](https://infopost.media),
студентка ОП «Міжнародна журналістика» УжНУ
Фото надані авторкою

Інші матеріали

BUILDING
BRIDGES

НОВИНИ

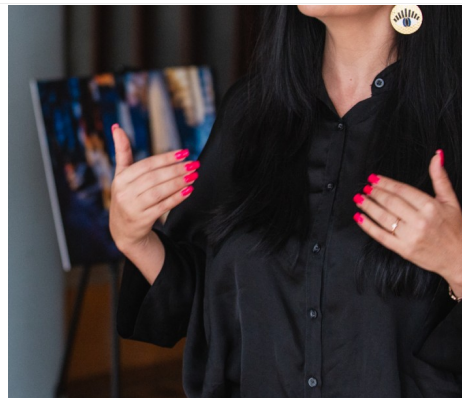
АНАЛІТИКА

КОЛОНКИ

Як Південна Бессарабія замість моста України в Європу перетворюється в ізоляцію: пояснює українська болгарка Тетяна Станєва

04 СІЧНЯ, 2026 - СВІТЛАНА БОНДАР

Тетяна Станєва — про Болгарію, плани Росії нацменшини, війну наративів і відповідаль

26 ГРУДНЯ, 2025 - СВІТЛАНА БОНДАР

Коментарі

infopost

BUILDING
BRIDGES

НОВИНИ

АНАЛІТИКА

КОЛОНКИ

«Проект виконується Інститутом центральноєвропейським за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку

Рекламний партнер: Inweb